



VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kuntapolitiikka hallitusohjelmassa

TEEMU ERIKSSON, FINANSSINEUVOS
ALKE PÄIVÄT LAHTI
22.11..2023

The background features several abstract, flowing teal lines that create a sense of movement and connectivity. These lines are thin and elegant, curving across the white space. One line starts from the left and curves downwards towards the bottom right. Another line starts from the bottom left and curves upwards towards the right. A third line starts from the bottom right and curves upwards towards the top right. The overall effect is a clean, modern, and dynamic aesthetic.

Kunnat ja kaupungit elinvoiman vetureina

Kuntien erilaistuminen

- Kuntien olosuhteet, väestötiheys, talous ja elinkeinorakenne vaihtelevat merkittävästi ympäri maata.
 - Kuntien tulevaisuuden toimintaedellytysten turvaamiseksi on tärkeää tunnistaa ja sallia kuntien erilaistuminen.
 - Näin kukin kunta pystyy paremmin palvelemaan alueensa väestöä.
 - Hallitus tukee erilaisten kuntien vahvuuksien täysimääräistä hyödyntämistä ja elinvoimaa mahdollistamalla erilaisten ja eri kokoisten kuntien tehtävien hallitun eriyttämisen varmistuen samalla perustuslain mukaisen yhdenvertaisuuden toteutumisen.
- *Mitä tämä voisi tarkoittaa?*

Elinvoimaiset kunnat

- Hallitus edistää asukkaiden palveluiden laadun ja yhdenvertaisuuden toteutumista varmistamalla, että palveluista vastuuta kantavat kunnat ovat taloudellisesti elinvoimaisia.
- Kriisikuntakriteereiden tehokkuutta arvioidaan hallituskauden aikana.
- Kuntakoon kasvuun suhtaudutaan myönteisesti.

Kaupunkipolitiikka, kumppanuus ja koko Suomen kasvu

- Kaupungit ja niiden ympärille rakentuvat kaupunkiseudut toimivat kasvun ja kansainvälisyyden vetureina.
 - Nykyistä suurempi rooli talouden vauhdittamisessa työllisyyden, korkeakoulutuksen, innovaatiopolitiikan ja kansainvälistymisen keinoilla.
- Suurilla kaupungeilla on kyky ja mahdollisuudet kantaa vastuuta laajoista, koko yhteiskuntaa kohtaavista ilmiöistä yhdessä valtion kanssa.
- Maakuntien keskuskaupungeilla on erityisen tärkeä tehtävä alueellisen elinvoiman, sivistyksen ja osaamisen luomisessa.
- Seutukaupungit tarjoavat osaltaan mahdollisuuksia luoda kasvua esimerkiksi teollisuuden eri sektoreilla ja varmistavat koko Suomen elinvoimaisuuden.

Sopimuksellisuus säilyy, tiivistyy ja kehittyy

- Valtion kaupunkipolitiikka käsittää toimia lukuisilta eri politiikan sektoreilta sekä eri kaupunkien kanssa toteutettavia erilaisia sopimuksellisia toimintamalleja.
- Vahvistetaan yliopisto-, yliopistokeskus- ja pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa tehtyjen innovaatioekosysteemisopimusten täytäntöönpanoa
 - Pääpaino uuden teknologian, energiatehokkuuden, työvoiman tehokkaan käytön, kansainvälisten investointien houkuttelemiseen ja kansainvälisen kilpailukyvyyn laaja-alaiseen edistämiseen tähtääviin kehittämisaloihin.
- MAL-sopimuksia jatketaan nykyisten MAL-kaupunkiseutujen piirissä
 - Sopimukset keskittyvät nimenomaan seutujen kasvun ja saavutettavuuden edellytysten varmistamiseen infrastruktuuri- ja asuntotuotantoinvestoinneilla
 - Linkitetään osaksi valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa
- Hallitus käynnistää strategisen yhteistyöallianssin suurimpien kaupunkien kanssa.

Kuntien normien vähentäminen ja kokeilut

Kuntien ohjaus ja normien keventämisohjelma

- Valtion kuntiin kohdistama ohjaus arvioidaan ja uudistetaan
 - Peruseriaatteena on vaikuttavuuteen ja tavoitteellisuuteen perustuva ohjaus, joka nojaa ennen kaikkea kumppanuuteen
 - Kaikkien kuntien toimintaedellytyksiä vahvistetaan jatkamalla normien purkamista nykyisestä kuntien tehtäväkentästä.
 - Ohjelmaan kytketään kaikki kuntia ohjaava sektorilainsäädäntö soveltuvin osin.
 - Kuntien toiminnan ja tehtävien mitoitusta ja toteutustapojen yksityiskohtaista sääntelyä karsitaan.
- *Mitä tai millaisia normeja tulisi karsia teidän näkökulmastanne?*

Kokeilutoiminta keinoksi

- Osana ohjelmaa toteutetaan erilaisia kunta- ja aluekohtaisia kokeiluja,
 - joiden avulla kokeillaan miniminormiohjausta
 - kuitenkin vaarantamatta ihmisten perustuslain mukaisia oikeuksia palveluihin.
- *Mitä mielestänne on ”miniminormiohjaus”?*
- *Löytyisikö alueillanne kiinnostusta kokeiluihin? Missä aiheissa?*

Ohjelman ja kokeilujen vaiheistus

Käynnistys ja vuorovaikutus

- Kunnille tarjotaan vahvaa roolia
- Ehdotusten keruu käynnistyy loppusyksyllä 2023
- Keskustelua, kyselyjä, tilaisuuksia

Valmistelu

- Valmistelutyöryhmä ja sihteeristö
- Kokeilua koskevan lainsäädännön valmistelu
- Tehtävien eriytymisen mahdollisuuden huomiointi
- Kokeiluiden valmistelu, hakeutuminen kokeiluihin ja siihen liittyvä vuorovaikutus

Toteutus

- Poikkisektoraalinen yhteistyö ja koordinointi
- Riittävä toteutusaika

Arviointi

- Reaaliaikainen arviointi
- Jälkikäteinen arviointi
- Jatkoimenpiteistä päättäminen

Pohjoismainen trendi?

Frikommuner



- 2012 alkaen erilaisia vapaakuntakokeiluja
- 2020: seitsemän kokeilukuntaa, jotka pääosin vapautetaan joko perusopetusta, varhaiskasvatusta tai vanhustenhoitoa koskevista normeista
- 2017-21: "haasto-oikeus": mahdollisuus haastaa olemassa olevia normeja, jos asia pystytään hoitamaan paremmin

Uusi kokeiluohjelma



- 5-9/2023 avoin haku kunnille
- Tehtävien hoitaminen, tehtävänjaot, valtion ohjaus
- Ei: kuntalaki, hallintolaki, asukkaiden oikeudet ja palveluihin liittyvät prosessit

Selvitys



- Kokeilut kuntien ja alueiden kapasiteetin ja toimintaedellytysten vahvistajana
- Kokeilutoiminnan käynnistämisen edellytykset kunnissa ja alueilla, edistäminen, esteiden poistaminen
- Valmistuu 12/2023

Suomen malli?



- Millaiset normit?
- Millainen prosessi?
- Mitkä alueet ja kunnat?

Valtionosuusuudistus

The image features a white background with several abstract, flowing teal lines. One line starts from the left edge and curves downwards towards the bottom right. Another line starts from the bottom left and curves upwards towards the right. A third line starts from the bottom right and curves upwards towards the top right. These lines intersect and create a sense of movement and depth.

Hallitusohjelman kirjaukset uudistuksen tavoitteista ja lähtökohdista

- Kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia ja sote-uudistuksen voimaantulon sekä TE-uudistuksen jälkeistä tilannetta.
- Uudistuksen lähtökohdaksi otetaan tavoite varmistaa eri kokoisten kuntien edellytykset järjestää lakisääteiset peruspalvelut kaikkialla Suomessa, ottaa huomioon muuttotappiokuntien tarpeet ja eri alueiden demografisen kehityksen sekä vahvistaa kasvavien kuntien ja kaupunkien edellytykset investoida kasvuun ja hoitaa sosiaalisia ongelmia.
- Uudistus toteutetaan kustannusneutraalisti siten, että se ei lisää julkisia menoja.

Muut hallitusohjelmakirjaukset uudistukseen liittyen

- Osana uudistusta arvioidaan verotulojen tasauksen piirissä olevien verojen tarkoituksenmukaisuutta ja tasauksen tasoa. Samalla tarkastellaan tasauksen piirissä olevien verojen määrää ja tasauksen suuruutta.
- Hallitus seuraa tarkoin kunkin kunnan mahdollisuuksia selviytyä kasvavista palvelukysynnästä ja -kustannuksista erityisesti varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa, ja reagoi niihin. Lisäksi vahvistetaan erityisesti kuntien ja kaupunkien investointikykyä.
- Hallitus pyrkii kaventamaan kuntien nimellisten ja efektiivisten veroprosenttien välistä eroa.
- Lisäksi arvioidaan mahdollisuutta tehdä valtionosuusjärjestelmään määräaikainen korjaus niin, että minkään kunnan valtionosuuksien maksatus ei ole negatiivinen.
- Hallitus huolehtii, että kunnille siirtymässä olevien TE-palvelujen rahoitus, ohjausjärjestelmä ja asiakaspalvelun lainsäädäntö turvaavat kuntien todelliset mahdollisuudet onnistua kohtaanto-ongelmien ratkaisemisessa kannustinjärjestelmän edellyttämällä tavalla.
- TE-palveluiden rahoitusmallia tarkistetaan niin, että se kannustaa aktiiviseen työllisyydenhoitoon oikeudenmukaisilla resursseilla.



VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!

TEEMU ERIKSSON, FINANSSINEUVOS
TEEMU.ERIKSSON@GOV.FI
VM.FI | @VMUUTISET